

ZAPADNÝ BALKÁN A SRBSKO V EURÓPSKEJ INTEGRÁCIÍ

BALKANS AND SERBIA IN THE EUROPEAN INTEGRATION

BRANISLAV DUDIĆ, VLADIMIR MIRKOVIĆ, ZDENKA DUDIĆ, JÁN SMOLEŇ

ABSTRACT: Európska únia v záujme prehĺbovania procesu európskej integrácie podporuje proces rozširovania o štáty Balkánu. Krajiny západného Balkánu sa snažia presadiť demokraciu posledných dvadsať rokov. O členstvo v Európskej únii sa môže uchádzať ktorákoľvek európska krajina, ktorá rešpektuje zásady slobody, demokracie, úcty k ľudským právam a základným slobodám. Srbská republika sa stala jedným zo suverénnych a zvrchovaných štátov bývalej Zväzovej republiky. Srbsko sa už dlhší čas pripravuje na členstvo v Európskej únii a pred ako čo sa stane členským štátom musí splniť požiadavkám Európskej únie.

Kľúčové slová: pridruženie, členstvo v Európskej únii, rozvoj, spolupráca.

ABSTRACT: European Union, for the purpose of deepening integration processes within Europe, supports the process of expansion on Western Balkan countries. Those countries suppressed democracy and democratic principles during last twenty years. Each country which respects principles of freedom, democracy, human rights and basic freedoms could apply as a candidate for membership in European Union. Republic of Serbia with its sovereignty represents one of the sovereign countries of former Socialist Federal Republic of Yugoslavia (SFRY). In long lasting period, Serbia prepares for the membership in European Union meaning that requirements proscribed for membership should be fulfilled before official obtaining of state-member status.

Key words: joining, membership in European Union, development, cooperation.

ÚVOD

Pojem Západný Balkán je často spomínaný nestabilní región. Západný Balkán tvoria krajiny: Albánsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Chorvátsko, Kosovo, Macedónsko a Srbsko. Tento región sa dostal do medzinárodných politických diskusií najmä kvôli regionálnym konfliktom a mladej demokracii. Krajiny západného Balkánu sa snažia presadiť demokraciu

posledných osemnásť rokov. Pri demokratizácii im pomáhajú rôzne inštitúcie ako napríklad Európska únia (EÚ), Organizácia spojených národov (OSN) alebo Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE). Časté regionálne konflikty na Západnom Balkáne negatívne vplyvajú nielen na samotný región, celú EÚ, ale taktiež na globálnu bezpečnosť. Z toho dôvodu je posilnenie stability hlavným cieľom politiky EÚ voči krajinám Západného Balkánu.

VÝVOJ SRBSKA

Na Srbskú republiku existujú viaceré názory, niektoré sú pozitívne, niektoré negatívne. Avšak Srbsko má svoju bohatú históriu, nachádza sa na európskom kontinente, je to krajina, ktorá zažila niekoľko vojen, má svojich národných hrdinov. Po druhej svetovej vojne vznikla veľká jednotná socialistická Juhoslávia, ktorá sa skladala zo šiestich republík (Slovinsko, Chorvátsko, Bosna a Hercegovina, Srbsko, Čierna Hora a Macedónsko). V roku 1980 bola bývala Juhoslávia s celkom schopnou ekonomikou a dobrými vzťahmi so Západom pripravená k integrácii do európskych spoločenstiev. Avšak po páde komunistického režimu vo východnom bloku nastala veľká kríza, pretože sa jednotlivé republiky Juhoslávie snažili osamostatniť. Následkom čoho, k podpísaniu množstva dohôd s EU nedošlo. Dôsledkom krízy v 80tych rokoch boli vojny v Slovinsku (1991), v Chorvátsku (1992-1995), v Bosne a Hercegovine (1992-1995) a napokon v Kosove (1998-1999). Srbsko bolo v týchto vojnách aktívnym účastníkom. EÚ sa pokúša stabilizovať situáciu na Západnom Balkáne. Priestor pre európsku integráciu sa otvoril až v októbri 2000.

EURÓPSKA ÚNIA A SPOLUPRÁCA SO SRBSKOM

Európska únia alebo minulosti Európske spoločenstvo, je prítomné na Balkáne viac ako 20 rokov a to od roku 1980 keď podpísali dohodu o spolupráci s Socialistickou federatívnou republikou Juhoslávie (SFRJ). Delegácia Európskej komisie bola založená v Belehrade v roku 1981. Dohoda o spolupráci s Juhosláviou a Európskou komisiou bola zrušená v novembri 1991. roku po rozpade bývalej Juhoslávie, ale delegácia Európskej komisie zostala aj ďalej pôsobiť v Belehrade. Spolupráca Srbska a EÚ ďalej sa odvíjala posielaním humanitárnej pomoci do Srbska. Humanitárna kancelária Európskej únie zasiela pomoc ktorá bola zameraná na obeť regionálneho konfliktu a zraniteľných skupín a finančná pomoc bola poskytovaná nezávislým médiám a rozvoja občianskej spoločnosti.

Skončením vojny v Bosne a Hercegovine a podpísaním Dejtonskej dohody boli vytvorené právne predpoklady na stabilizáciu na Balkáne. Začiatkom roka 1996 Európska únia formulovala tzv. regionálny prístup, ktorý zahŕňoval balkánske štáty – Albánsko, Macedónsko,

Srbsko, Čiernu Horu, Chorvátsko, Bosnu a Hercegovinu. Základnou charakteristikou regionálneho prístupu bolo zveľadenie vzájomnej spolupráce štátov v regióne a rozvoj vzájomných bilaterálnych vzťahov. Európska rada na svojom zasadnutí v Santa Maria da Feira 20. júna 2000 zdôraznila, že krajiny západného Balkánu sú potenciálnymi kandidátmi na členstvo v Európskej únii a následne na to, Európska únia iniciovala proces rozširovania o krajiny Balkánu.

V roku 1999 Európska únia zmenila systém regionálnej politiky voči Balkánu a začala vnímať proces rozširovania Európskej únie o štáty strednej a východnej Európy v širších súvislostiach, pretože aj krajiny Balkánu prejavili záujem stať sa členskými štátmi tohto veľkého medzinárodného zoskupenia. Rokovania medzi Európskou úniou a Srbskom o uzavretí Dohody o stabilizácii a pridružení sa začali 10. októbra 2005 a boli ukončené 10. septembra 2007. Po vyriešení problémov týkajúcich sa spolupráce Srbska s Medzinárodným trestným tribunálom Rada EU rozhodla, že je potrebné pokračovať v procese ratifikácie predmetnej medzinárodnej dohody. Európske dohody o pridružení patria k významným prameňom európskeho práva, pretože ustanovujú základný rámec koordinácie a spolupráce zmluvných subjektov. Predmetné dohody sú uzatvárané v súlade so zásadami medzinárodného práva verejného¹

Po ratifikácii predmetnej dohody v členských štátoch, po zvážení všetkých okolností bolo Európskou komisiou potvrdené, že Srbsku môže byť priznaný štatút pridruženého štátu. Srbsko tak nasleduje Chorvátsko, ktoré má za sebou už proces prípravy na členstvo v Európskej únii. Stratégia štátov Balkánskeho poloostrova nasvedčuje tomu, že proces rozširovania Európskej únie sa nezastavil a že sú tu ďalšie štáty Európy, ktoré majú záujem podieľať sa na zjednocovaní európskeho kontinentu. Po ukončení procesu negociácie, po ukončení všetkých rokovaní a po nadobudnutí platnosti Zmluvy o pristúpení k Európskej únii Srbsko bude povinné plniť záväzky vyplývajúce z členstva v Európskej únii. Nový členský štát má právo delegovať do inštitúcií svojich zástupcov. S členstvom súvisí aj povinnosť členského štátu prispievať do rozpočtu Európskej únie v súlade s platnými právnymi predpismi a splatenie povinnej čiastky na základom imaní vo finančných inštitúciách a fondoch.²

---

¹ Nováčková, D.: Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie, Eurounion 2004, Bratislava, ISBN 80-88984-58-0, s.51

² Nováčková, D., Stachová, P., Hoffmann P.: Medzinárodné organizácie I, Kapitola : Členstvo v medzinárodnej organizácii, Skalica 2010, Západoslvenské tlačiarne Skalica, s.r.o, ISBN 978-80-89391-18-9 s. 26

Integračné procesii Srbska do EU

Kľúčové termíny v EÚ – Srbsko od roku 2000-2017

Dátum a roky	udalosti
01-06-2000	Európska rada vo Feire oznamujeme, že všetky krajiny Procesu stabilizácie a pridruzenia sú "potenciálnymi kandidátmi" na členstvo v EÚ
01.06.2003	Na summite v Solúne, PSP bol potvrdený ako politika EÚ pre krajiny západného Balkánu. Potvrdila európsku perspektívu týchto krajín
01.10.2004	Záver Rady EÚ začína konanie pre uzavretie dohody o stabilizácii a pridružení
01.10.2005	Začatie rokovaní o dohode o stabilizácii a pridružení
03-05-2006	Rokovania o DSP bola pozastavená z dôvodu nedostatočného pokroku v spolupráci Srbska s haagskym tribunálom
13-06-2007	Rokovania o stabilizácii a pridružení so Srbskom, po jasne stanoveného záväzku krajiny k dosiahnutiu plnej spolupráce s haagskym tribunálom
07-11-2007	Parafovaná o stabilizácii a pridružení so Srbskom
01-01-2008	Nadobudnutie platnosti dohoda o zjednodušení vízového styku a readmisii medzi Srbskom a EÚ
18-02-2008	Rada EÚ - rozhodnutie o zásadách, prioritách a podmienkach európskeho partnerstva so Srbskom vrátane Kosova
29-04-2008	Podpis o stabilizácii a pridružení a dočasnej dohody so Srbskom v Luxemburgu
19-12-2009	Bezvízový režim pre Srbsko nadobudne platnosť
22-12-2009	Srbsko oficiálne požiadalo o členstvo v EÚ
14-06-2010	Európska komisia sa rozhodla začať ratifikáciu o stabilizácii a pridružení
31-01-2011	Srbsko prináša odpovede na dotazník Európskej únie
14-10-2011	Európska komisia odporúča, aby sa Srbsko stane kandidátskou krajinou na členstvo v Európskej únii, a že táto krajina bude pripravená na začatie prístupových rokovaní, ako náhle dosiahol ďalší významný pokrok v jednej z kľúčových oblastí

01-03-2012	Srbsko sa stal kandidátom na členstvo v Európskej únii
28-06-2013	Európska rada prijala odporúčanie Komisie na začatie rokovaní so Srbskom
01.9.2013	Nadobudnutie platnosti dohody o pridružení medzi EÚ a Srbskom o stabilizácii
17-12-2013	Európska rada prijme vyjednávaciu rámec so Srbskom a rozhodne sa, že prvá medzivládna konferencia konala so Srbskom v januári 2014
21-01-2014	Prvá medzivládna konferencia medzi Európskou úniou a Srbskom
14-12-2015	Druhá medzivládna konferencia o pristúpení Srbska k EÚ, kde sa otvoril prvé dve z celkovo 35 kapitol rokovaní. Otvorili sa kapitola 32 o finančnej kontrole a kapitola 35.
18-07-2016	Tretia medzivládna konferencie, na ktorej sa otvorila kapitola 23 o reformách súdnictva a základných práv a kapitola 24 týkajúcich sa spravodlivosti, slobody a bezpečnosti.
13-12-2016	Štvrtá medzivládna konferencie, na ktorej sa otvorila kapitola 5 týkajúce sa verejného obstarávania a kapitola 25 týkajúce sa vedy a výskumu a ktoré boli uzavreté v rovnaký deň.
27-02-2017	Piata medzivládna konferencie, na ktorej sa otvorila kapitola 26 týkajúce sa kultúry a vzdelania, a kapitola 20 podnikanie a priemyselná politika. V rovnaký deň dočasne uzavretá bola kapitola 26.
20-06-2017	Šiesta medzivládna konferencie, na ktorej sa otvorila kapitola 7 - duševné vlastníctvo a kapitola 29 - colná únia.

ZÁVER

Srbsko ako krajinu viacerých tvárí, ale v skutočnosti je to krajina, ktorá dnes patrí medzi štáty, kde sú rešpektované princípy demokracie, právneho štátu a ochrany ľudských práv a práv národnostných menšín. Juhoslávie. Srbsko patrí do európskeho ekonomicko-integračného zoskupenia, akým bezpochyby Európska únia je. Dlhšia príprava Srbska na členstvo do Európskej únie, musí vynaložiť značne veľké úsilie, aby prispôsobilo všetky svoje

administratívne, ekonomické, právne, sociálne a kultúrne štruktúry požiadavkám Európskej únie.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Zmluva o Európskej únii. Ú. v. C 83 z 30.3.2010

Zmluva o fungovaní Európskej únie. Ú. v. C 83 z 30.3.2010

NOVÁČKOVÁ, D. 2004. Základy európskeho práva a vnútorný trh Európskej únie, Eurounion 2004, Bratislava , ISBN 80-88984-58-0

NOVÁČKOVÁ, D., STACHOVÁ, D. a P. HOFFMANN. 2010 Medzinárodné organizácie I, Kapitola: Členstvo v medzinárodnej organizácii, Skalica 2010, Západoslovenské tlačiarne Skalica, s.r.o, ISBN 978-80-89391-18-9

KONTAKT NA AUTOROV

DUDIČ, B. Comenius University, Faculty of Management, Bratislava, Slovak Republic, e-mail: branislav.dudic@fm.uniba.sk

MIRKOVIČ, V. Off-site Banking Supervision, National Bank of Serbia, Belgrade, e-mail: vladamirkovic@orion.rs

DUDIČ, Z. Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad, Serbia Management, e-mail: zdenkadudic@yahoo.com

SMOLEŇ, J. Comenius University, Faculty of Management, Bratislava, Slovak Republic, e-mail: jan.smolen@fm.uniba.sk